

EDITORIAL

Laksiden ti ubbaw a kapyra, agpinget iti dana ti gubat ti umili

Sigurado nga ipasaw ni Marcos iti maikapad nga State of the Nation Address ti programa ti "kapyra ken panagdur-as" nga itantandudo ti rehimen. Aramaten na daytoy nga okasyon tapno mapalakpakan dagiti pasista a gamat ken alipures na iti "panangrebbek iti armado a risiris." Kagiddan daytoy, kaluban na dagiti nakaro a panagabusu iti bileg ken panangrabngis kadagiti demokratiko a karbengan, iti kasyudadan ken nangruna iti kaawayan.

Ubbaw ken eppes ti "kapyra ken panagdur-as" a linaon ti "National Action Plan for Unity, Peace and Development" ni Marcos. Maysa daytoy a manangallilaw a karatula tapno kaluban ti kinapudno ti nasaknap a kinariyat, panagbisin ken panagsagaba ti manopulo a milyon a mannalon ken mangmangged ken awanan pagsapulan. Panggep daytoy nga ipaaklon iti umili a gasat da ti sagsagabaen da a pannakaidadanes ken pannakagungundaway tapno pilayen ti pakinakem ken pigsa da nga agsalaknib ken lumaban ken parukmaen isuda iti bileg ti terorista nga estado.

Iti linged ti "kapyra," ar-aramaten ni Marcos dagiti armado a pwersa ti estado iti panangipataw ti linteg militar iti kaawayan tapno pawilan ti panaglaban ti masa a mannalon. Panggep daytoy a siputan ti tunggal garaw ti bumaryo, kontrolen ti suplay ti taraon ken komersyo, uray ti oras ti panagtrabaho dagiti mannalon iti taltalon. Maob-obligar amin nga agpa-"cle-

ar" iti nagan da ken "makitinnulong" kadagiti upisyal militar. Dagiti lider ken aktibo iti timpuyog ti mannalon ket saan a masarsardengan. Agsusumbangir dagiti kaso ti pampapatay, panagtiliw ken ilegal a panagibalud, tortyur ken dagiti masaker, panagkanyon ken panagitenag ti bomba asideg kadagiti komunidad.

Tapno kigtoten dagiti bumaryo, agkamkampo ti pangkat-pangkat dagiti soldado kadagiti barayo ken us-usaren da a baraks dagiti eskwelaan wenno barangay health center. Ririribuken da iti kinaulimek ti bumaryo iti panagbartek, panagsugal, panagdroga ken awan turturong na a panagpappaputok ti paltog. Iti nagan ti "depensa a pangteritoryo," pwersado a rekrekruten dagiti soldado dagiti mannalon kadagiti paramilitar a grupo a CAGU ken Barangay Intelligence Network tapno usaren isuda laban kadagiti kabaryoan da.

Iti nagan ti "panangingato iti

kapasidad" dagiti komunidad iti kasyudadan, ar-aramaten ni Marcos dagiti armado a pwersa na tapno pawilan ti karbengan dagiti mangmangged, mala-mangmangged, kabataan-estudyante ken dadduma pay a sektor iti kasyudadan, dagiti unyonista ken dagiti aktibista iti pagadalan ken komunidad ket maipaspidong iti sarbeylans ken pammutbuteng tapno pagsardengen iti panagorganisa ken panagtulong

kadagiti kapada da. Kas iti kaaw-wayan, maar-aramat a taktika ti pananglipit ken awan-sarday a panag-pangta kadagiti pamilya da tapno pwersaen isuda a sumurot iti pagayatan ti militar ken pulis.

Engrande a panangallilaw iti masa a mannalon ti ipanpannakkal ni Marcos a "panangiwaras ti titulo" idinto a kaadwan kadagidiay ket sigud nga iggem dan a kolektibo a titulo (Certificate of Land Ownership Award) iti sidong ti "agrarian reform communities," karaman dagiti daga a siguden a naiwaras ti rebolusyonaryo a tignay kadagiti mannalon ken katutubo, a nagudwa-gudwa tapno nadardaras a gatangen wenno agawen ti dadakkel a managkamkam ti daga.

Nalalawa a daga ti isubsubasta ni Marcos kadagiti gangannaet a dadakkel a kapitalista iti langa ti "panagpaabang" iti agingga 99 a tawen. Pinullo a ribo a mannalon ken dagiti katutubo ti mapadpadi tapno wayaan dagiti plantasyon, minasan, dagiti proyekto a pang-enerhiya, turismo ken dadduma pay nga operasyon ti dadakkel a kumpanya a gangannaet ken lokal. Guyguyugoyen isuda ni Marcos nga agpuonan nga awan wenno nganngani awan ti bayadan da a buwis. Sigurado a na-

dagdagsen pay nga kontra-umili ken kontra-nasyunal a patakaran ti imandar ni President Trump ti US iti paspasurot a ni Marcos iti panagkita da idiy White House.

Bagbagi da laeng ti loklokuen da Marcos, dagiti upisyal militar ken kakunsabos da iti NTF-Elcac iti panagipanpannakkal nga asideg dan a marebbek ti New People's Army (NPA). Maymaysa laeng kanon ti larangan gerilya iti intero a pagilyan, ngem mayorya pay laeng kadagiti pangkombat a batalyon ti AFP ket nakapakat laban iti NPA iti intero a pagilyan.

Ar-aramaten ni Marcos ti sumagmamano a nagtraydor iti masa tapno agkanta ti pammadayaw iti "kopya ken panagdur-as" na. Isuda ket agpapada a reaksyunaryo nga espesyal nga ahente tapno agisawang ti disimpormasyon ken inuulbod laban iti rebolusyonaryo a tignay.

Ti "kopya" ni Marcos ket kinaulimek ti tanem dagiti biktima iti pasista a panagari na. Ramrambakan ti imperyalismo a US ken dagiti lokal nga agar-ari a dasig ti kinaulimek nga ipanpannakkal ni Marcos tapno siwayawaya da a kamkamen ti daga ti masa a mannalon, rebbaen dagiti banbantay ken karayan, gamruden ti

kinabaknang ti pagilyan, takawen ti kaban ti pagilyan ken itakder iti pagilyan ti turay ti pwersa a militar ti US.

Daytoy nga ubbaw a "kopya" ni Marcos ken ti NTF-Elcac ken AFP na ket dakkel a tubeng iti saritaan iti kopya iti NDFP. Lapped met ti agtul-tuloy a panangkamat, panangibalud ken pampapatay kadagiti konsultant ken mangibagi ti NDFP, kaniwas kadagiti sigud a katulagan. Saan a magun-od ti nainkalintegan, mamagwayawaya ken mataginayon a kopya agingga a saan a sangsangwen ken risrisuten dagiti basaran a parikut a ramut ti armado a risiris iti pagilyan, ken nu ti laeng panggep ket parmeken, pawilan ken pasukuen ti amin a lumablaba.

Kasapulan a laksiden ti umili a Pilipino ti ubbaw ken eppes a kopya ni Marcos. Iti sango ti kumarkaro a panagikuspil, kumarkaro a langa ti panangidadanes ken panaggunday ken panagkaro ti krisis ti bulok a sistema a malakolonyal ken malapyudal, awan ti sabali a pagpilyan ti umili a Pilipino nu saan a ti dana ti armado a dangadang. Ti armado a dangadang ti kapigsaan nga armas ti umili tapno salakniban ti karbenangan, biag ken pagbiagan da. Nu awan ti armado a dangadang ti umili, ti imperyalismo a US ken ti agarari a dasig ket saan nga agpatengga a mangidadanes ken manggundayway iti umili.

Iti laksid kadagiti sinagaba a dangran gubway ti bukod a pagkapuyan ken iti sango ti todo nga atake ti AFP, determinado ti New People's Army nga agpinget iti dana ti armado a dangadang, ilinteg dagiti sigud a pagkapuyan ken papigsaan ti rebolusyonaryo a panaglabaan. Iti panangidaulo ti Partido, tuloy-tuloy a lumawa ken pumigsa ti NPA ken ti base a masa na iti intero a pagilyan. Agtaltalinaed a nadam-eg ti daga tapno umabante ti armado a dangadang ken balbaliw a papigsaan dagiti larangan gerilya tapno agserbi a sadiri ti panaglabaan ti umili para iti wayawaya ti pagilyan ken kagimongan.

 <p>Tawen LVI No. 14 Hulyo 21, 2025</p> <hr/> <p>Ti Ang Bayan ket maipabpablaak iti lenggwahe a Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray ken Ingles. Agawawat ti Ang Bayan kadagiti kontribusyon nga artikulo ken damdamag. Maallukoy met dagiti agbasbasa nga agidanun kadagiti dillaw ken rekomendasyon para iti panagdur-as ti pagiwamak tayo.</p>	<h2 style="text-align: center;">Linaon</h2> <p>Editorial: Laksiden ti ubbaw a kopya, agpinget</p> <table border="0"> <tr><td>iti dana ti gubat ti umili</td><td style="text-align: right;">1</td></tr> <tr><td>2 pulis, inambus ti NPA-Mindoro</td><td style="text-align: right;">3</td></tr> <tr><td>Panangrilibuk kadagiti komunidad, agtultuloy</td><td style="text-align: right;">3</td></tr> <tr><td>Dagiti protesta</td><td style="text-align: right;">3</td></tr> <tr><td>Dose-dosena nga "EDCA site"</td><td style="text-align: right;">4</td></tr> <tr><td>Mannalon iti Hacienda Chiquita, mapadisi</td><td style="text-align: right;">5</td></tr> <tr><td>Panaglabaan iti managdadael a dredging</td><td style="text-align: right;">6</td></tr> <tr><td>Iti ababa a sarita</td><td style="text-align: right;">7</td></tr> <tr><td>Dadael dagiti proyekto a renewable energy</td><td style="text-align: right;">8</td></tr> <tr><td>Panaglabaan iti parigat ken aso-aso nga estado ti Kenya</td><td style="text-align: right;">9</td></tr> <tr><td>Panagdengngeg iti kaso ni Duterte iti ICC, itantantan</td><td style="text-align: right;">10</td></tr> <tr><td>₱20 presyo ti nabasa nga irik, mairupupir</td><td style="text-align: right;">10</td></tr> <tr><td>Lawas ti pananglagip kadagiti martir ti India</td><td style="text-align: right;">10</td></tr> </table>	iti dana ti gubat ti umili	1	2 pulis, inambus ti NPA-Mindoro	3	Panangrilibuk kadagiti komunidad, agtultuloy	3	Dagiti protesta	3	Dose-dosena nga "EDCA site"	4	Mannalon iti Hacienda Chiquita, mapadisi	5	Panaglabaan iti managdadael a dredging	6	Iti ababa a sarita	7	Dadael dagiti proyekto a renewable energy	8	Panaglabaan iti parigat ken aso-aso nga estado ti Kenya	9	Panagdengngeg iti kaso ni Duterte iti ICC, itantantan	10	₱20 presyo ti nabasa nga irik, mairupupir	10	Lawas ti pananglagip kadagiti martir ti India	10
iti dana ti gubat ti umili	1																										
2 pulis, inambus ti NPA-Mindoro	3																										
Panangrilibuk kadagiti komunidad, agtultuloy	3																										
Dagiti protesta	3																										
Dose-dosena nga "EDCA site"	4																										
Mannalon iti Hacienda Chiquita, mapadisi	5																										
Panaglabaan iti managdadael a dredging	6																										
Iti ababa a sarita	7																										
Dadael dagiti proyekto a renewable energy	8																										
Panaglabaan iti parigat ken aso-aso nga estado ti Kenya	9																										
Panagdengngeg iti kaso ni Duterte iti ICC, itantantan	10																										
₱20 presyo ti nabasa nga irik, mairupupir	10																										
Lawas ti pananglagip kadagiti martir ti India	10																										
<p>Ti Ang Bayan ket ipabpablaak ti Komite Sentral ti Partido Komunista ng Pilipinas dua a daras iti tunggal bulan</p>																											
 ang.bayan@cpp.ph																											

2 pulis, inambus ti NPA-Mindoro

NAPATAY ITI MAYSANG A ambus ti New People's Army (NPA)-Mindoro (Lucio de Guzman Command) ti dua a pulis bayat nga agbibyahe da iti Barangay Bagong Silang, Victoria, Oriental Mindoro idi Hulyo 13 ti malem. Segun iti hukbo ti umili, sungbat daytoy iti kiddaw dagiti Mindoreño a pagsungbaten ti AFP-PNP iti terorista a kampanya daytoy kadagiti ili iti Central Oriental Mindoro.

Ti presensya a militar ken pulis iti ili ti Victoria ket mangmangted seguridad iti dadakel a managdadael ken kontra-umili a proyekto. Karaman ditoy ti pito a lugar iti panagkwari iti Victoria a pinalubosan ti lokal a guberno. Nakaplano met ti panagserrek ti dakel nga operasyon ti minas iti Victoria manipud ti panangbiag iti Mineral Production Sharing Agreement ti Mindoro Nickel Project.

Dadaelen dagitoy ti rinibo nga ektarya a daga a pagbibigian dagiti mannalon ken katutubo a Mangyan. Kadawyanan nga agpwesto dagiti pulis ken militar sakbay a mangrugi dagiti managdadael a proyekto tapno lapdan ti panangsalaknib ti umili iti daga ken natural a kinabaknang da.

Panangriribuk kadagiti komunidad ti mannalon, agtultuloy

TULUY-TULOY TI panangriribuk ti militar ken pulis kadagiti komunidad ti mannalon iti Cavite, Masbate ken Negros Occidental.

Idiay Masbate, naaresto ken napilaan ti kaso a rebelyon ti uppat a sibilyan. Nakemmeg idi Hunyo 25 iti Barangay Baras, Esperanza da Ronnie Ursal, Manlik Espinosa ken Melicio Malaras ken idi Hunyo 11 ni Vicente Colomna. Malaksid ken Colomna, ti tallo a dadduma pay ket nawayawayaan. Kabayatanna, naipasidong iti *de facto* a linteg militar ti siyam a barangay iti ili ti Palanas ken Dimasalang manipud idi Hulyo 11.

Iti Himamaylan City idiay Negros Occidental, pinangtaan dagiti ahente a traydor a "surenderi" a papatayen ti agassawa a Jolibert ken Rica Basilio nu saan da a sumuko ken makitinnulong iti 94th IB. Napasamak ti panagpangta idi Hulyo 9 idi napan da iti balay ti agassawa idiay Sityo Cabagal, Barangay Buenavista. Nangitunda ti insidente ti buteng saan laeng nga iti agassawa nu di ket iti intero a komunidad.

Idiay Cavite, nakaplano nga agkampo ti 2nd Civil Military Operation (CMO) Company ken Task Force Ugnay ti komunidad ti Tartaria idiay Silang, Cavite tapno lipiten ti tuloy-tuloy a panaglapan dagiti mannalon ken residente ken pagtalawen isuda iti lugar.

Kabayatanna, linipit ti Bureau of Corrections (BuCor) ti tagapagsarita ti grupo a Kapatid a ni Fides Lim kalpasan nga ireklamo na dagiti iligal ken saan a makatao a patakaran ti ahensya. Naparitan isuna a sumrek iti amin a pagbaludan nga adda iti hurisdiksyon ti BuCor. Aktibo ni Lim iti panagkalap ken panangitulod ti makatao nga ayuda ken makilablaban para iti karbengan dagiti balud pulitikal iti tengnga ti maipadpadamag a panagbaybay-a ken panagabusog iti uneg ti New Bilibid Prison ken dadduma pay a pagbaludan.

Kababaihan, nagprotesta laban iti kumarkaro a panagbisin. Awit dagiti kaldero ken kaserola, pinampag dagiti kameng ti Gabriela, Gabriela Women's Party ken Amihan ti Department of Agriculture idi Hulyo 7 seknan ti kumarkaro a panagbisin ti umili. Dinakamat da ti sarbey ti Social Weather Station itay nabiiit, nga agkunkuna a maysa iti tunggal lima a pamilya a Pilipino, wenno 27.2% ti agsagsagaba ti "involuntary hunger" wenno panagbisin gapu ti kinarigat, kinaranggal wenno panagbalbaliw ti aglawlaw.

Dagiti mangmangged pangpubliko para iti nayon a sweldo ken kinatalged ti trabaho. Nagkakadwa dagiti empleyado, manursuro ken mangmangged iti salun-at iti pangpubliko a sektor iti maysa a protesta idi Hulyo 11 idiay Quezon City tapno iyawag iti rehimen Marcos ti nayon a sweldo ken kinatalged ti trabaho. Inyaramid da ti tignay mano a lawas sakbay ti maika-4 nga *state of the nation address* ni Ferdinand Marcos kas panangtalmeg iti nabayagen a kadawatan da. Kangrunaan nga awag da ti panangsungbat ti estado iti matentennag a kalidad ti biag dagiti empleyado iti sango ti ngumatngato nga implasyon.

Panangitakder ti Alunan Dam, balbaliw a supsupyaten dagiti Lagunense. Nasurok sangaribo a residente ti Pakil, Laguna, kabilang dagiti organisasyon ti tao't simbaan, agtutubo, mannalon, manggalap ken dagiti salaknib ti lawang ti nagmartsa idi Hulyo 5 tapno iyebkas ti nainget a panagsupyat da iti maitaktakder nga Ahunan Dam. Manipud iti Saint Peter of Alcantara Parish Church, nagmartsa dagiti raliyista agturong iti upisina ti Ahunan Power Inc., nu sadinno a nabasa ti pablaak ti panagkaykaysa ken nairakurak ti pungtot ti umili.

Baro a CBA, naipangabak iti Fuji Electric Philippines. Iti agtultuloy a panangirupir, naipangabak ti Lakas ng Nagkakaisang Manggagawa sa Fuji Electric Philippines Inc. (LNMFEPO-OLALIA-KMU) ti nayon a sweldo ken dadduma pay a benepisyong para iti baro a *collective bargaining agreement*. Tinawen a makaala da ti nayon a ₱50 iti unos ti tallo a tawen, makaawat ti alawans ti taraon, bagas ken dadduma pay. Ti kumpanya ket pabrika ti semikonduktor a nakabase idiay Laguna.

Dose-dosena nga "EDCA site" ken plano a pabrika a militar

Pinapardas a panagsagana ti US iti Pilipinas kas base iti imperyalista a gubat

Iti napalabas a dua a tawen, todo-todo ti panagpalawa ti US iti presensya a militar ken panangitakder kadagiti imprastruktura a militar daytoy iti Pilipinas. Idi 2024, inpwesto daytoy ti Typhon Missile System iti amianan a Luzon. Sinaruno daytoy tatta a tawen ti panagserrek ti NMEMSIS, MADIS ken dadduma pay nga armas a panggubat.

Daytoy met laeng a tawen, tinagikua ti US ti pasilidad nabal iti Oyster Bay idiy Palawan. Inmandar daytoy ti panagitakder ti pabrika ti bala iti Subic ken inruar daytoy ti umuna a pondo para iti konstruksyon ti Subic-Clark-Manila-Batangas Railway. (Kitaen ti kanaig nga artikulo iti AB, Hulyo 7, 2025.) Dagitoy ket paset amin iti panagsagana ti US iti pagilyan kas maysa a dakkal a *forward operating base* iti parparnuayen daytoy nga imperyalista a gera laban iti China.

Nalawag nga aglablabesen iti siyam a "napagkaykaysaan nga EDCA site" (Enhanced Defense Cooperation Agreement) ti tinagikua ken araramaten ti US a base iti Pilipinas. Iti linged ti awan-ressat a *war games*, pinapardas ti US ti konstruksyon dagiti baraks, bodega ken dadduma pay nga imprastruktura iti uneg dagiti kampo ti Armed Forces of the Philippines (AFP) tapno pagbalayan ti dumakdakkal a bilang dagiti tropa, ramit ken lugan dagiti Amerikano a makatawen nga agtaltalinaed iti uneg ken aglawlaw ti pagilyan.

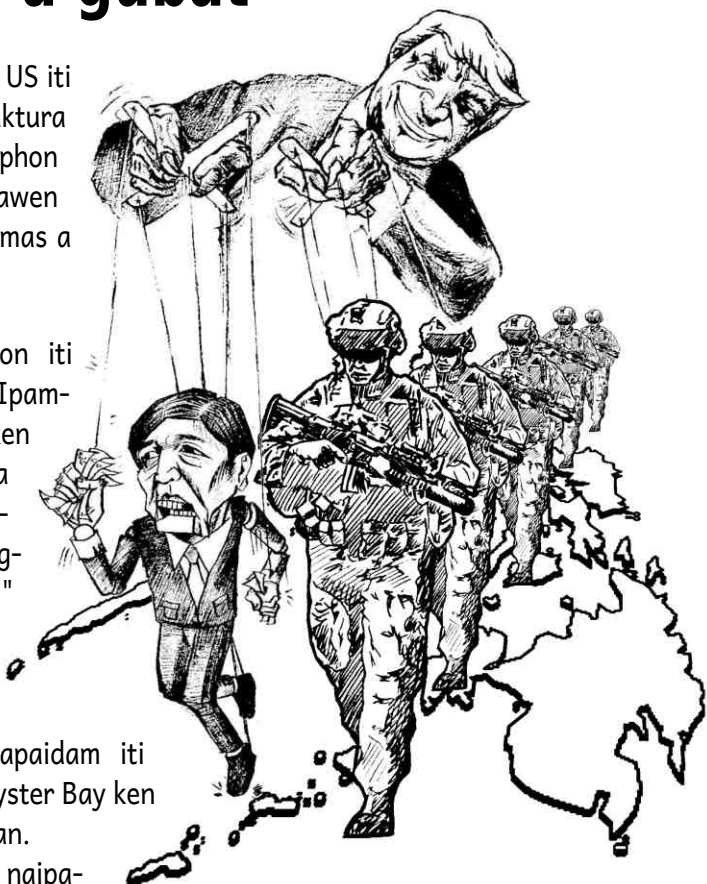
Idi Hunyo, inaprubaran ti Kongreso ti US ti \$1-\$5 bilyon a pondo para iti "upgrade" ti sangladan a nabal ti AFP iti Oyster Bay. Us-usarenen ti US ti sangladan para kadagiti "freedom of navigation operation" ken "joint patrol" iti South China Sea, karaman ti Australia ken Japan. Manipud pay 2020, pinagbalin ti US ti naulimek a komunidad dagiti mangngalap ditoy a maysa a kangrunaan a pasilidad para kadagiti barko ken *drone* a pangbaybay nga araramaten daytoy tapno probokaren dagiti barko a Chinese ken pa-

ngatwen ti tensyon iti South China Sea. Ipampambar ti AFP ken US dagiti patrulya kas "panangsalaknib kadagiti mangngalap a Pilipino," ngem iti aktwal, ti US ken dagiti higante a barko daytoy ti mangipapaidam iti pagbiagan da iti Oyster Bay ken asideg a kabaybayan.

Kagiddan na, naipadmag daytoy Hulyo ti panagitakder ti US ti maysa a base a nabal iti kabaybayan ti Palawan, iti batog ti munisipalidad ti Quezon. Segun kadagiti ulat, napili ti lokasyon gapu iti kaasideg daytoy iti Second Thomas Shoal, maysa kadagiti nagtaudan ti susik iti kabaybayan iti baet ti Pilipinas ken China. Dito a maiyistasyon dagiti "inflatable boat" a maus-usar iti panagatake ken pangnayon iti maus-usaren ti militar ti Pilipinas iti pannakirikiriyar daytoy kadagiti barko ti China. Target ti US a paandaren ti base iti umuna a kwarter ti 2026.

Daytoy met laeng a tawen, rinugyanen a sukogen ti US ti plano daytoy nga aramaten ti Pilipinas kas dakkal a bodega ti ramit a panggubat. Umannurot daytoy iti 2025 Joint Vision Statement on Defense Industrial Cooperation a pinirmaan ti rehimen Marcos ken gubyerno ni Donald Trump idi Marso. Wagas daytoy ti US tapno masigurado ti napaspas ken saan a maputed a suplay ti ramit panggubat iti kanito a bumtak ti inter-imperyalista a gubat.

Iti linged ti "kolaborasyon" ken

"panangpadur-as ti kapasidad iti depensa ti AFP," itakder ti US iti nadumaduma a paset ti pagilyan dagiti pabrika daytoy ti bala, unmanned systems (*drone*), pasilidad nga agproseso kadagiti "kritikal a mineral" nga maus-usar kadagiti bomba ken "additive manufacturing" kas ti *3D printing*.

Idi Mayo, inpweston ti US iti Fort Magsaysay idiyTarlac ti maysa a *3D printer* nga addaan kabaellan nga agaramid ti babassit a *drone* (naawagan a *first-person view* weno FPV *drone*) a nakaannatop iti terreyen ken klima ti Pilipinas. Nausar dagitoy a *drone* iti naisayangkat a Salaknib Exercises Phase 2 tapno "layusen ti mata" ti kabakiran ken dagiti barbaryo iti Northern Luzon. Kabinnadang iti daytoy nga aktibidad ti 7th ID ken 5th ID ti AFP ken rehimen Marcos ti Aurora para iti panagmanupaktura ti US kadagiti *drone* idi 2024.

Dagiti pabrika, makina ken ramit panggubat a maideploy iti Pilipinas ket direkta a patarayen ti militar ken dagiti gamat dagiti kapitalista iti industriya a militar ti US.

AB

Panagpadisi kadagiti mannalon iti Hacienda Chiquita idiyay Negros Occidental

Sumangsango iti pangta ti panagpadisi dagiti mannalon iti 21 ektarya ken 79 ektarya ti daga a suksukayen da iti Hacienda Chiquita idiyay E.B. Magalona, Negros Occidental. Naituding a maiwaras ti daga iti sidong ti bogus a Comprehensive Agrarian Reform Program Extension with Reforms (CARPER), ngem tatta ket balbaliw a maag-agaw ti daga manipud kadakuada.

Agnanaed ken agsuksukay dagiti pamilya ti mannalon iti Hacienda Chiquita nga adda iti sakop ti Barangay Tuburan ken Barangay Poblacion 1 manipud pay 1952. Maapektaran ti panagkamkam iti daga ti nasurok 120 a mangmangged-talon ken posible a mapatalaw iti 300 a pamilya wenno 1,500 indibidwal.

Idi 2012, inallukoy ti Department of Agrarian Reform (DAR) dagiti mannalon nga agisumite ti aplikasyon tapno masakop ti CARPER ti 21 ektarya a daga. Insumite da dagiti dokumento da iti tulong ti National Federation of Sugar Workers (NFSW). Upisyal a napatitulan ti daga idi 2019.

Natantan ti panagpwesto iti daga gapu iti panagsupyat dagiti apo't daga ken kinabuntog ti panagproseso ti dokumento ken papeles idi panawen ti pandemya a Covid-

19. Malaksid pay, tinarget ti pammapatay ken panaglipit ti rehimen Duterte dagiti lider-mannalon ken grupo a tumultulong kadagiti apektado a mannalon.

Imbes nga itu-loy, kinanselar ti

DAR ti naiwarasen a Certificate of Land Ownership Award (CLOA) idi 2022. Naipakaammo laeng daytoy kadagiti mannalon idi 2023. Inyapela dagiti mannalon ti panangibabawi iti simmaruno a tawen.

Bayat a maiprosproseso ti apela, nangrugi ti konstruksyon ti maysa a kalsada idi Disyembre 2024 a nangiraman iti uppat nga ektarya ti 21 ektarya a daga.

Agam-amak dagiti mannalon a paset daytoy ti panagideklara ti panagsukat ti usar ti daga a kadawyan a taktika tapno mawaswas ti CLOA ken ti distribusyon. Naiyulat met a maisagsagana ti daga tapno agbalin a sentro ti komersyo.

Kabayatanna, ti kaabay daytoy a 79 ektarya a daga ket agepeggedad met a maagaw. Gapu ta nakabasbassit laengen ti pondo para iti CARPER iti sidong ti rehimen Duterte ken Marcos, nagbalin a nabuntog ti panaggunay dagiti kaso ken petisyon seknan ditoy. Iti agdama, naituding ti daga para iti reklasipikasyon. Plano nga ipaay daytoy iti maysa a proyekto a pabalay para kadagiti napa-disi dagiti proyekto kadagiti igid-baybay kadagiti kaasideg a barangay.

Idi Hulyo 9, nagprotesta dagiti mannalon iti tiendaan ti E.B. Maga-

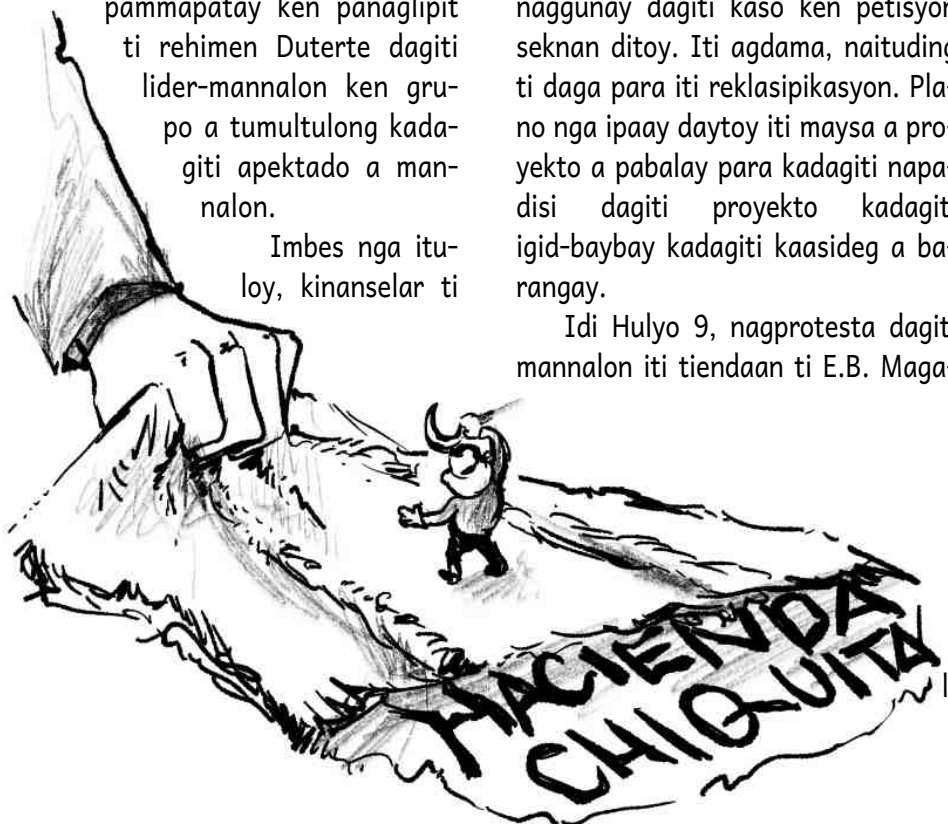
ona, asideg iti upisina ti DAR, tapno irupir ti karbengan da iti daga.

Ubbaw a reporma iti daga iti sidong ni Marcos

Iti sidong ti rehimen Marcos, awan ti baro a daga a sinakop ti reporma ken distribusyon. Iti inwaras ti DAR a 195,000 CLOA manipud Hulyo 2022 agingga Enero 2025, 68% wenno 132,000 ket manipud iti siguden nga iggem dagiti mannalon a kolektibo a CLOA a napagsisina iti sidong ti SPLIT ti World Bank. Ti SPLIT ket instrumento tapno magudwa-gudwa ti panagtagikua ti dadakkel a parsela ti daga ken maikabil iti *market valuation* (panangikeddeng ti gatad) para iti panagbuwis, panagilako ken iti agangay ket panagsukat ti usar.

Iti met sidong ti New Agrarian Emancipation Act (NAEA), parparuaren ni Marcos a "mapakawan" ti saan a nabayadan nga amortisasyon dagiti benepisyaryo ti CARP. Kinapudno na, nakabasbassit a gatad laeng dagiti daan nga utang ti pinakawan daytoy ken saan a karaman ti baro nga utang dagiti benepisyaryo. Adda iti 14% laeng ti target a benepisyaryo ken 6% dagiti mannalon ti nasaklaw daytoy. Kasta met a saan a binura ti NAEA ti higante a kumpensasyon nga inted ti CARP kadagiti apo't daga, ken inpasa laeng daytoy iti umili ti panagbayad ditoy. Tatta a tawen, inmandar ti Court of Appeals ti panagbayad ti estado ti umaw-aweng a ₱28 bilyon iti pamilya nga Aquino-Cojuangco para iti Hacienda Luisita.

Iti kaunggan na, ti SPLIT ken NAEA ket nayon laeng iti atiddogen a listaan dagiti pamuspusan tapno kamkamen ken bukodan dagiti apo't daga ken asendero, dagiti plantasyon ken dadakkel a gangannaet a kumpanya iti agribisnes, *real estate* ken dadduma pay ti daga. AB

Panagkaykaysa laban iti managdadael nga operasyon a *dredging* iti Ilocos Sur

Timmakder dagiti residente ti Ilocos Sur laban iti managdadael nga operasyon a *dredging* ti Isla Verde Mining and Development Company (IVMDC) iti wangawangan ti Abra River ken iti paset ti West Philippine Sea a saklaw ti prubinsya. Agkakadwa da a naglayag iti maysa a *fluvial protest* idi Hulyo 16 tapno irupir ti panagsardeng ti operasyon a kunada ket makadadael iti law-ang ken pagbiagan da. Agur-urnong da met ti pirma para iti maysa a petisyon laban iti *dredging*.

Narugyan ti *dredging* idi Mayo 2024 iti linged ti pananglapped ti layus idiy Vigan City, Caoayan ken Santa. Napalubosan ti operasyon iti bileg ti katulagan iti baet ti IVMDC ken upisina ti Department of Environment and Natural Resources (DENR) iti rehiyon idi Hunyo 2022. Ti operasyon ket inikkan ti permit ti Department of Public Works and Highways ken Mines and Geosciences Bureau.

Agingga idi Disyembre 2024, nakapagkalin ti kumpanya ti nasurok walo milyon a kubiko metro ti material manipud iti Banaoang River a maysa a paset ti Abra River. Naipan daytoy idiy Pasay City tapno usaren para iti proyekto a reklamasyon.

Maregreggaay a pagbiagan

Rugi pay laeng ti *dredging* weno panagkali, inreklamon dagiti residente iti 12 barangay kadagiti ili ti Santa ken Caoayan daytoy, ken ti epekto daytoy a nakarkaro a pannakareggaay ti darat iti igid-baybay ken bumassit a makalapan nga ikan. Iti nasurok makatawen, bimmassit ti makalapan nga ikan iti lugar gapu ta maab-abog dagiti ikan iti napigsa nga ungor ti dadakkel a barko.

Nu dati ket makalaklakko da ti ₱1,000 a gatad ti ikan, tatta ket saanen a makaanay ti matiltiw da uray pangkonsumo da laeng. Inreklamo met dagiti mangngalap ti angor ken raman ti gasolina kadagiti ikan a matiltiw da asideg

iti igid-baybay.

Naiduron ti sumagmamano a mangngalap a tumapog agingga 30 milya a kaadayo manipud iti igid-baybay tapno laeng manayunan ti makalapan da. Gapu ditoy, nanayunan ti gastos iti krudo manipud iti sigud a ₱500 kada aldaw agturong ti ₱1,000 agingga ₱3,000 kada aldaw.

Bimmaba met ti maal-ala nga ipon. Manipud iti dati a 100 lata (17 litro tunggal maysa) a maal-ala da, iti agdama ket adda laengen iti 30 lata ti mapunpunno da. Iti panagbaba ti suplay ket ngimmina met ti presyo daytoy iti merkado.

Lumlummed a komunidad

Imbes a masungbatan ti isyu ti panaglayus, agam-amak tatta dagiti residente iti panaglayus gapu ta adadda a pumarpardas ti panagreggaay ti darat gubway ti *dredging*. Pinakaro daytoy ti posibilidad ti panaglayus

nangruna iti Barangay Dammay, kas-ta met dagiti isla-barangay ti Oribo ken Puro. Doble ti panagdanag da nangruna ta sumreken ti pagilyan iti panawen ti panagbabagyo.

Inrakurak ni Dr. Fernando Siringan, eksperto iti *marine* ken *coastal geology*, a kamali ti operasyon ti *dredging*. Kunana, adda dagiti paset ti Banaoang River a rumbeng a kal-yen ngem saan nga ti erya a pakaa-aramidan ti *dredging*.

Kunana, ti agdama nga operasyon ket mangitunda laeng ti panna-kaistorbo ti saan a natibker a wangawangan ti karayan ken mangguyod kadagiti ared-ed manipud kadagiti igid-baybay agturong kadagiti abot nga inaramid ti *dredging* nga agresulta iti panagserrek ti danum ti baybay iti adu a barangay. Imbes a risuten ket ad-adda laeng a pakpakarwen daytoy ti parikut iti panaglayus.

Nayon pay ti eksperto, kamali met laeng ti panangipan ti nakali a darat ken graba idiy Pasay City, nu di ket rumbeng laeng koma kano nga iyakar dagiti nakali a materyales iti sabali a paset ti karayan.

Inreklamo dagiti residente nga awan ti naaramid nga uray anya a pangpubliko a konsultasyon sakbay ti *dredging*. Naaramid laeng ti maysa a porum iti Barangay Rancho idiy Santa idi Nobyembre 2024 idi katengngaen ti proyekto.

Iti sango dagitoy, panawagan dagiti residente iti panangiyuna ti Defend Ilocos Sur nga isardeng ti *dredging* iti kabiitan a panawen, bayadan ti kumpensasyon dagiti naawan ti pagbiagan, isapubliko dagiti dokumento ken syentipiko a panagadal kanaig ditoy ken pagsungbatan ti kumpanya iti panagdadael ken epekto ti operasyon iti komunidad. AB

**DAGITI PANAGLABSING
ITI KARBENGAN-TAO**

(DISYEMBRE 10, 2024 - HUNYO 30, 2025)

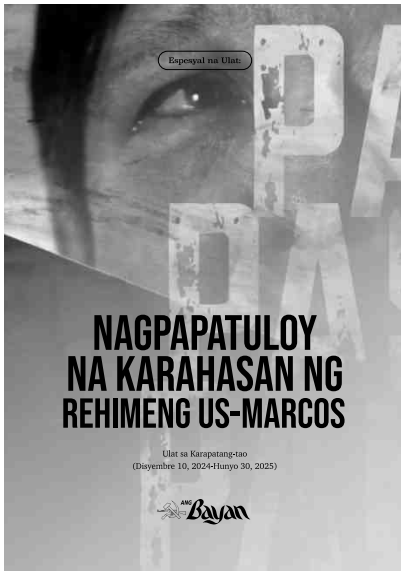
180,074 **239**
BILANG DAGITI BIKTIMA BILANG DAGITI KASO

24 **10** **23**
PAMMAPATAY PANANGDANGRAN TORTYUR

7 **19** **17**
NAPAAY A PANAGPWERSA PANAGDUKOT
PAMMAPATAY

2,060 **73**
INKAPILITAN A PANAGBAKWIT
KEN DISLOKASYON PANAG-ARESTO
KEN PANAGIBALUD

891
PANAGPANGTA, PANAGLIPIIT
KEN PAMMUTBUTENG

₱2.4 BILYON

kaso ti korapsyon ti naipila laban ken **Leonor Briones**, dati a kalihim ti DepEd, ken dadduma pay nga upisyal ti departamento kanaig ti panaggatang idi 2021 kadagiti sobra a napresyuan a *laptop* kadagiti manursuro.

20% TARIPA

ti ipataw ti US kadagiti eksport ti Pilipinas (malaksid iti *semiconductor*, *aluminum* ken *wiring*) manipud iti dati a 17%. Us-usaren ni **US President Trump** dagiti taripa tapno pwersaen dagiti pagilyan a sumurot kadagiti diktat na.

130 naiyulat a mangmanged ti pimmusay manipud Enero agingga Hunyo tatta a tawen iti nadumaduma nga insidente nga addaan kainaigan iti kinatalged iti lugar ti trabaho.

Nagtaudan: Institute for Occupational Health and Safety Development

₱154.51 BILYON

ti sapul ti estado manipud iti *online* a panagsugal idi 2024, tallo a daras a dakdakkell ngem idi napan a tawen. Dimmakkel ti 465% ti kabuklan a sapul daytoy iti maikato a kwarto ti 2024 kumpara iti 2023.

39%

dagiti Pilipino ti agsugsugal online, kabilang dagiti karirigatan ti panagbiag na ken dagiti menor-de-edad. **Maigamgamer** iti sugal ti adu kadakuada.

₱100/kilo ↓

bagsak a linnakuan ti **tawilis** manipud iti sigud a ₱250/kilo gapu iti amak dagiti konsyumer iti pannakatakwat kadagiti rurog dagiti "mapukpukaw a mammallot" iti Taal Lake.

112.73 Milyon

populasyon ti Pilipinas a naimaldit idi Hulyo 1, 2024; 3.69 milyon nga ad-adu kumpara idi 2020. Ti 5-tawen a tantos ti panagdakkell a 0.8% ket nabunbuntog kumpara iti 1.63% a panagdakkell iti panawen ti 2015-2020.

Nagtaudan: Philippine Statistics Authority

Dagiti proyekto a *renewable energy*, ganansya dagiti negosyante, dangran iti umili

Iti umuna nga State of the Nation Address, inrakurak ni Marcos a ti *renewable energy* (RE) ket ibilang ti gubyrno na a kangrunaan a sektor para kano iti panangpadur-as ti ekonomya ti pagilyan. Manipud idi, nagbalin nga agresibo ken agdadata ti panagkamkam ti daga ken panagdadael ti law-ang tapno wayaan ti dalan dagiti agpupuonan iti RE iti pagilyan. Dumanon iti 68% ti gangannaet a puonan idi 2024 ket dagiti proyekto nga RE.

Iti sidong ti National Renewable Energy Program (NREP), target a 50% ti enerhiya ti Pilipinas inton 2040 ket agtaud iti RE. Nabukel daytoy iti kano panggep a maaddaan ti "sustainable a pagtaudan" ti enerhiya. Ti RE ket anyaman kadagiti enerhiya a *biomass* (nabulok nga organiko a materyal), *solar* (init), *wind* (angin), *geothermal* (napudot nga alibuob manipud iti daga) ken *hydro-power* (danum).

Ad-adda a pinabiit ken pinapardas ni Marcos ti panangited ti *permit* ken lisensya kadagiti gangannaet a kapitalista nga agpuonan iti RE. Idi Abril, nangted ti Department of Energy ti *permit* para iti 1,319 a proyekto nga RE, 39% wenno 517 ditoy ket proyekto a *solar*. Ti Ilocos ti maikapad nga addaan kaadwan a proyekto a *solar*, nga addaan 53 a proyekto. Target met ti estado a maaddaan ti 46,000 ektarya a *solar farms* inton 2040.

Napaspas met a ginammatan dagiti lokal a dadakkel a burges kumprador dagiti proyekto nga RE iti pagilyan tapno pakinabangan daytoy. Kabilang ditoy ti Solar Philippines New Energy Corp. (SPNEC) ni Manny Pangilinan, AC Energy Corp. (ACEN) dagiti Ayala, APC Group Inc./Philippine Geothermal Production Co. ti pamilya Sy, Astra Solar Energy Corp. ti kumpanya nga Aboitiz, San Miguel Global Power Holdings ni Ramon Ang ken Energy Development Corporation (EDC) ti Lopez Group.

Maysa kadagiti kakarwan a managdadael nga RE a proyekto ket ti 3,500 ektarya a *solar farm* (dakdakkel pay ngem ti sibubukel a daga ti Makati City ken Mandaluyong) a tagikua ti Meralco Terra Solar iti paset ti Bulacan ken Nueva Ecija. Naituding daytoy nga agbalin a kadakkelan a *solar* ken *battery facility* iti intero a lubong. Tagikua daytoy ti SPNEC ken Actis, kumpaya a nakabase idia United Kingdom.

Sakupen met ti Laguna Lake Floating Solar Project ti 2,000 ektarya ti dan-aw iti paset ti Calamba, Santa Rosa, Cabuyao, Bay ken Victoria. Ti proyekto ket tagikua ti ACEN ken dagiti kumpanya manipud Singapore ken UK.

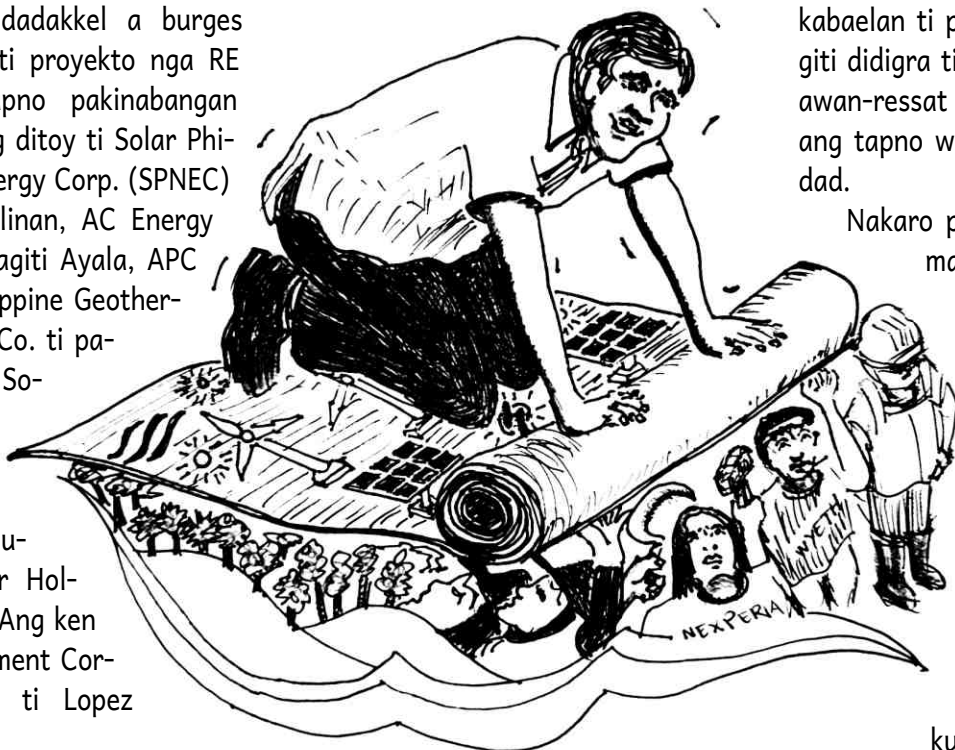
Kabilang iti kadadakkelan nga *offshore* ken *onshore windfarm* a maitakder ket idia San Miguel Bay, Camarines Sur, a sumakop iti 23,307 ektarya a kadanuman a pangmunisipyo ti San Miguel. Addaan kapasidad

daytoy a 1,000 *megawatts* (MW) ken tagikua ti Copenhagen Infrastructure New Market Fund Corp., kumpanya manipud Denmark ken ACEN nga addaan 25% a sosyo. Maitakder met ti 1,200 MW Guimaras Strait OSWF a maitakder iti tengnga ti Panay ken Negros a tagikua dagiti kumpanya manipud Switzerland ken Liechtenstein. Kasta met nga itakder ti ACEN ti 2,510 MW Quezon North Wind Farm idia Real, Quezon ken ti 625 ektarya a North Luzon Renewable Wind Farm idia Pagupud, Ilocos Norte.

Adda iti 99 a proyekto a *hydro-power*, nga addaan kabuklan a 4,000 MW ti inaprubaran ti gubyrno iti Cordillera. Uppat kadagiti proyekto ditoy ket tagikua ti kumpanya manipud Australia. Naituding met nga agitakder ti tallo a *geothermal power plant* (GPP) iti rehiyon nga agpataud ti kabuklan a 300 MW a kuryente. Dagitoy ket ti Buguias-Tinoc GPP a tagikua ti EDC, ti Kalinga GPP ken ti Mainit-Sadanga GPP nga agpada a tagikua ti APC.

Ipampambar ti reaksyunaryo nga estado ti "panagsango iti krisis iti klima" tapno ilusot ti binilyon a gatad a proyekto nga RE. Ngem ti agpayso, pakpakapsuten dagitoy ti kabalalan ti pagilyan a sangwen dagiti didigra ti panagbaliw ti klima iti awan-ressat a panagdadael iti law-ang tapno wayaan dagitoy a pasilidad.

Nakaro pay, manopulo a ribo a mannalon, mangngalap ken katutubo ti mawanan ti pagbiagan ken pagtaengan ken rinibo nga ektarya a daga nga agrikultural, kabaybayan ken kabakiran ti madadael iti nagan ti nadalus nga enerhiya a monopolisado ti gangannaet ken lokal a burges kumprador.

Pungtot ken panaglaban ti umili iti parigat ken aso-aso nga estado iti Kenya

Balaliw a bintak idia Kenya idi Hunyo ti pungtot ken protesta laban iti kontra-umili a gakat ti panagbuwis ken panagpakaaso-aso ti guberno di-toy. Idi Hunyo 25, rinibo a Kenyan ti nagmartsa kadagiti kalsada ti Nairobi, Mombasa, Kisii ken dadduma pay a syudad tapno lagipen dagiti protesta idi napalabas a tawen. Saan a bumaba iti 16 ti napatay ken nasurok 400 ti nasugatan idi naranggas a dupraken dagitoy dagiti pulis.

Idi Hulyo 7, 38 raliyista ti napatay, bayat a 107 ti nasugatan ken nasurok 500 ti naaresto idi dupraken dagiti pulis dagiti demonstrasyon a nanglagip iti maika-35 nga anibersaryo ti "Saba Saba" wenna "pito pito" iti lenggwahe a Kishwahili. Iti daytoy nga aldaw idi 1990, naisayangkat ti higante a rali a nangiduron iti dati a presidente ti Kenya a baliwan ti sistema ti panagguberno. Inaramat ti umili ti okasyon tapno iduron ti panagpadisi iti agdama a presidente ti pagilyan a ni William Ruto.

Nagbwelo dagiti protesta idi 2024 laban iti Finance Bill, maysa a gakat nga agipakat ti nangangato a buwis kadagiti basaran a gagatangen ken serbisyo, mangikkat kadagiti subsidyo ken mangkissay iti badyet para kadagiti panggimong a serbisyo. Ti gakat ket diktat ti International Monetary Fund kas kundisyon iti panagpautang. Panggep daytoy a padakkelen ti sapul ti estado tapno siguraduen a makabayad daytoy ti utang, nga aganay a \$76.6 bilyon idi Abril, kabatog ti 75% ti *gross domestic product* (GDP) ti Kenya. Ti gakat ket napaatras idi napalabas a tawen ngem saan a nailayon a naibasuranu di ket nagulib nga ilustrusot ni Ruto iti parlamento ti nagudwadwa a paset daytoy.

Para iti adu a Kenyan, ibagbagi ti Finance Bill ti neokolonyal ken neoliberal a turongen ti rehimen a Ruto. Sigurado a baklayan dagiti mangmangged ken nakukurapay a sektor ti gimong a Kenyan ti nada-

dagsen a buwis. Ammo da a saan a kabaelan daytoy ti ordinaryo nga umili a naipakleb iti kinarigat, awanan ti pormal a trabaho ken nakasango iti siguden a nangangato a presyo dagiti gagatangen ken serbisyo. Kinapungtot da ti kina-paspasurot ni Ruto kadagiti diktat ti imperyalista nga institusyon.

Limmawa dagiti protesta agturong iti tignay ti panangpadisi ken Ruto kalpaskan ti serye ti nararanggas a panagduprak, aduan a panagaresto, umad-adu a kaso ti panagdukot ken pwersado a panagpukaw dagiti lider-protesta ken dagiti pamapatay.

Kagiddan ti nakaro a krisis iti ekonomya ti krisis iti pulitika ti agarari a dasig. Ti turay ni Ruto ket aktibo a karkariten ti dati a *deputy president* ti pagilyan a ni Rigathi Gachagua. Na-*impeach* ni Gachagua idi 2024 kadagiti kaso a panaglab-sing iti konstitusyon, panaggudwadwa basar iti etnisidad ken pa-

nangpakapsut iti awtoridad ti guberno.

Kasasaad ti kagimongan ken umili a Kenyan

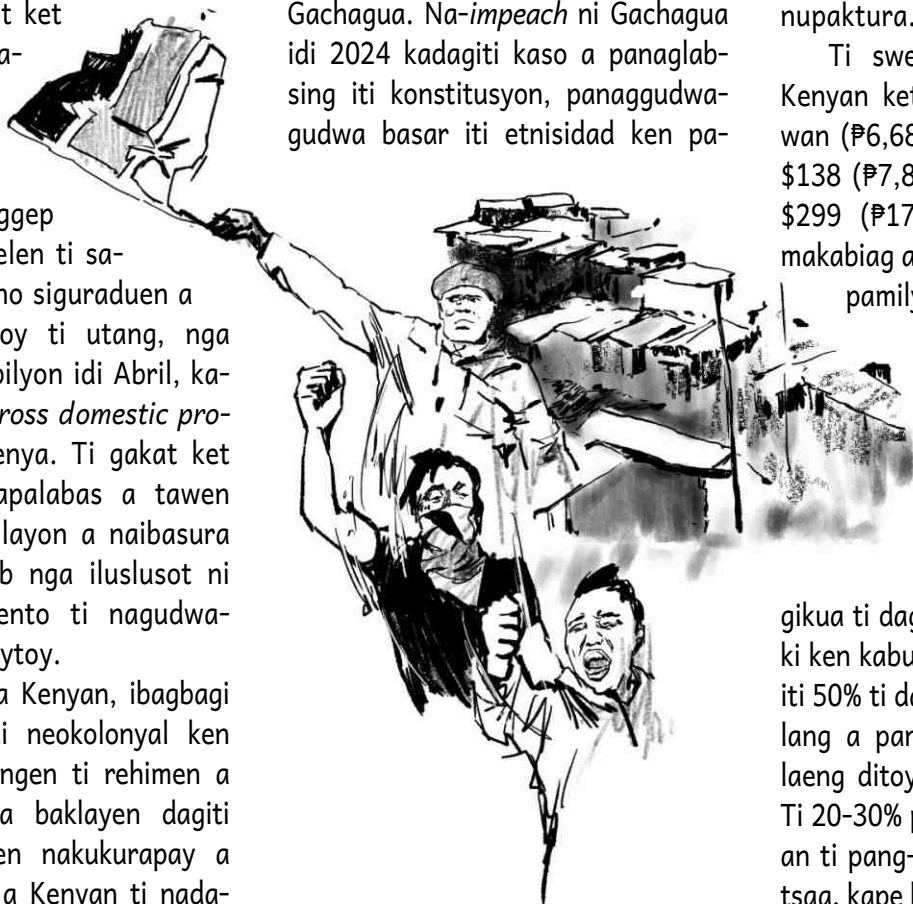
Ti kagimongan a Kenyan ket at-rasado ken agraryo. Nakasanggir ti agrikultura daytoy iti babassit ken nasina-sina a produksyon. Bukbuk-len daytoy ti agingga 37% ti GDP ken 40% ti kabuklan nga empleyo. Limitado ti industriya ken bassit ti paset ti panagmanupaktura iti GDP (8%).

Kadagiti napalabas a tawen, nagsagaba ti pagilyan ti nakaro a krisis iti empleyo. Idi 2022, dimmanon iti 13.9% ti tantos ti disempleyo, kakarwan iti intar ti agtutubo. Mapatta-patta a 67% ti agtutubo a Kenyan, edad 15 agingga 34, ti awanan trabaho.

Kabayatanna, adda iti impormal a sektor ti 80% dagiti trabaho wenna nasurok 17 milyon iti kabuklan a 20 milyon. Idi 2024, 90% ti baro a napataud a trabaho ket impormal, kaadwan iti babassit a panagtingi ken babassit a panagma-nupaktura.

Ti sweldo ti mangmangged a Kenyan ket nakalansa iti \$177/buwan (₱6,680) bayat a makunkuna a \$138 (₱7,880) iti kaaw-awayan ken \$299 (₱17,000) iti kasyudadan ti makabiag a sweldo para iti 5-katao a pamilya.

Iti ruar dagiti syudad, sumangsango ti mannalon a Kenyan iti kinaawan-daga, babassit a taltalon, atrasado a produksyon, saan a patas a panagt-gikua ti daga dagiti babai ken lallaki ken kabuklan a kinakurapay. Adda iti 50% ti daga ti pagilyan ti maibilbilang a pang-agrikultura ngem 20% laeng ditoy ti umiso iti panagtalon. Ti 20-30% pay ditoy ket mamulmulaan ti pang-eksport a mulmula kas ti tsa, kape ken sabong.

Panagdengngeg iti kaso iti ICC, itantantan ti kampo ni Duterte

Agsasaruno a petisyon ti insumite ti kampo ni dati a presidente Rodrigo Duterte tapno itantan ti panagdengngeg iti kaso na a krimen laban iti sangkatawanan iti Pre-Trial Chamber 1 ti International Criminal Court (ICC). Kaudian ditoy ti petisyon para iti "madagdagus nga status conference" nga indatag da idi Hunyo 17 tapno kwestyunaren ti iskedyul ti panagsango ni Duterte iti korte inton Setyembre 23. Inusar da pay a pambar ti kampanya idi a "delay" wenna pannakaitantan dagiti panagsagana ti prosekusyon.

Sakbay daytoy, inbasuran ti korte ti dadduma pay a "delaying tactic" dagiti abugado ni Duterte. Maysa ditoy ti petisyon tapno idiskwalipika ti dua nga ukom a mangig-iggem iti kaso na. Idi Hulyo 3, pinagkedkedan ti plenary ti ICC ti kiddaw da nga ikkaten da Judge María del Socorro Flores Liera ken Judge Reine Adélaïde Sophie Alapini-Gansou manipud iti Pre-Trial Chamber I.

Segun iti ICC, awan ti basaran ti alegasyon ti kampo ni Duterte nga adda ti pabpaboran dagiti ukom gapu iti umuna a pannakairaman da iti desisyon kanaig iti usapin ti hurisdiksyon ti korte iti kaso. Inlawag ti ICC a paset ti trabaho dagiti ukom ti balbaliw a panangtalantan kadagiti legal nga usapin bayat nga aggununay ti kaso, ken saan a kayat a sawen daytoy nga adda ti pabpaboran wenna bias da.

Dua pay a petisyon a pangtantan iti proseso ti inpila dagiti abugado ni Duterte. Ti umuna ket ti hurisdiksyon ti korte ken Duterte gapu ta saanen a kameng ti ICC ti Pilipinas ken ti maikadwa ket ti panagdawat ti *interim release* wenna temporaryo a pannakawayawaya na. Awan pay ti desisyon ti korte iti agpada a petisyon. Iti kaso ti *interim release*, nainget a supsupyaten daytoy dagiti biktima ken dagiti abugado da, ken uray ti prosekusyon ti ICC.

Kabayatanna, agtultuloy ti panaggunay ti kaso iti korte. Idi Hulyo 1, nagsumite ti prosekusyon ti maika-11 a ragup ti ebidensya laban iti dati a pangulo, karaman ti nasurok 1,000 dokumento a sumaksaklaw kadagiti pampatay manipud iti panawen na kas mayor ti Davao agingga iti termino na kas pangulo. **AB**

₱20 a presyo ti nabasa nga irik, iruprupir dagiti mannalon iti Nueva Ecija

NAGIDATAG TI PETISYON dagiti mannalon iti Barangay Bantud, San Roque ken dadduma pay a barangay idia Guimba, Nueva Ecija tapno aramid a ₱20 kada kilo ti minimum a panaggatang ti nabasa nga irik tatta a bulan ti Hulyo. Kunada, dumandanon iti ₱14 kada kilo ti puonan iti irik ngem magatang laeng daytoy iti presyo a ₱10-12. Iti kapatur ti panagaan, adda dagiti komersyante a nangibagsak pay ti presyo iti ₱5/kilo.

Awan ti pasilidad a pagpamagaan ken awan met dagiti trak tapno maipan dagiti mannalon ti apit da iti National Food Authority. Kurang iti pondo ti ahensya tapno masuportaran dagiti mannalon. Gapu ditoy, mapilpilitan da nga awaten ti panangbarat dagiti komersyante kadakuada.

Ti Nueva Ecija, partikular ti Guimba ti maysa kadagiti kaddakelan a prodyuser ti bagas. Iti datos para iti umuna a kwarto ti 2023, nakaapit daytoy ti 345,547 metrik tonelada (MT) ti pagay. Daytoy ket 39.8% ti kabuklan a produksyon ti pagay iti Central Luzon. Bukbuklen met ti Central Luzon ti 18.1% ti nailyan nga apit ti pagay.

Idi Hunyo, nagitakder ti NFA ti ₱63.9 milyon a Rice Processing System (RPS) II Facility idia Muñoz City. Nasurok 19 kilometro ti kaadaya daytoy idia San Roque, ken kabaellan daytoy nga agserbisyo iti agingga 6,000 a mannalon. Idia Guimba pay laeng, adda ti mapatta-patta a 7,500 - 15,000 a mannalon.

Malaksid iti ₱20 a presyo, kiniddaw met dagiti mannalon nga ibasura ti Rice Liberalization Law (RLL) wenna RA 11203 gapu ta kunada nga idurduron laeng daytoy ti guberno a mangnamnama iti agrikultura ti sabali a pagilyan para iti pagkasapulan dagiti Pilipino.

Nairut a sinuportaran dagiti komersyante ti panaglayus ti *imported* a bagas tapno ad-adda pay nga ibagsak ti presyo ti lokal nga irik. Iti daytoy a kasasaad, maluglugi ken ad-adda a mailumlumlom iti utang dagiti mannalon ti pagay. Dagiti laeng *trader* ken *importer* ti agnumnumar.

Lawas ti pananglagip kadagiti martir ti India

NAGIPEKSA TI PANNAKIKAYKAYSAYA ti Communist Party of the Philippines (CPP) iti naituding a Lawas ti Pananglagip kadagiti Martir nga iyaramid ti Communist Party of India (Maoist) inton Hulyo 28 agingga Agosto 3. Kabilang kadagiti mapadayawan iti didia a lawas ti namartir a kalihim ti CPI (Maoist) a ni Kadwa Basavaraju (Nambala Keshava Rao).

Segun iti CPP, dagiti banwar ti umili nga Indian ket maibilang met a banwar ti umili a Pilipino gapu ta nagidaton da ti biag iti dangadang para iti wayawaya ti pagilyan ken kagimongan. Agpada iti India ken Pilipinas, mamati ti CPP nga umadado a bilang ti mangmanged, mannalon ken maidadan a dasig ti agdalyasat iti rebolusyonaryo a dana kas panangituloy iti sagudayan dagiti martir da.

Inallukoy ti CPP ti amin a rebolusyonaryo a pwersa iti Pilipinas a makikaykaysa ken makipaset iti Lawas ti Pananglagip.